

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	71
Land:	Ghana
Kilde:	Udlændingesservice
Titel:	"Familiert og verifikation af dokumenter samt behandlings muligheder m.m. i Ghana"
Udgivet:	Juli 2006
Optaget på baggrundsmaterialet:	2007

Familieret og verifikation af dokumenter samt behandlingsmuligheder m.m. i Ghana

Rapport fra fact-finding mission til Accra, Ghana

10. – 17. marts 2006

København, juli 2006

Udlændingestyrelsen

Ryesgade 53

2100 København Ø

Telefon: 35 36 66 00

Hjemmeside: www.udlst.dk

E-mail: dok@udlst.dk

Oversigt over fact finding-rapporter udgivet i 2005 og 2006

Report on human rights issues in **Nigeria**, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria, 19 October - 2 November 2004.

January 2005: 1

Om visse forbrydelser og straffe i **Iran**, Rapport fra fact-finding mission til Teheran og Ankara, 22. januar - 29. januar 2005.

April 2005: 2

Rapport om forhold for personer med tilknytning til det tidligere Habyarimana-styre i **Rwanda**, Fact-finding mission til Rwanda, 8. - 18. marts 2005. Maj 2005: 3

Udsendelsesforhold for afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia, Rapport om familieret og dokumenter i **Rwanda**, Fact-finding mission til Kigali, Ruhengeri og Butare, Rwanda, 8. - 18. marts 2005.

Maj 2005: 4

Familieret og dokumenter i **Burundi**, Rapport fra fact-finding mission til Bujumbura, Burundi, 23. april - 4. maj 2005.

Juni 2005: 5

Forces Nationales de Libération (FNL) i **Burundi**, Rapport fra fact finding mission til Bujumbura, Burundi, 23. april - 4. maj 2005.

Juni 2005: 6

Sikkerheds- og menneskerettighedsforhold mv. i **Tjetjenien**, Rapport fra fact-finding mission til Moskva, 24. maj - 1. juni 2005.

August 2005: 7

Udsendelsesforhold for afviste asylansøgere til det centrale og sydlige **Somalia**, Rapport fra fact-finding mission til Nairobi, Kenya, 29. august - 11. september 2005.

December 2005: 8

Notat om behandlingsmuligheder i **Somalia**, 28. september 2005.

December 2005: 9

Børneforsorg, børnehjem og forholdene for forældreløse børn i **Sri Lanka**, Rapport fra fact-finding mission til Colombo, Sri Lanka

Februar 2006: 1

Sygdomsbehandling i Sri Lanka, Rapport fra fact-finding mission til Colombo, **Sri Lanka**

Februar 2006: 2

Familieret og verifikation af dokumenter samt behandlingsmuligheder m.m. i **Cameroun**, Rapport fra fact-finding mission til Yaoundé, Buea og Bamenda, Cameroun, 17. – 27. marts 2006

Juli 2006: 3

Familieret og verifikation af dokumenter samt behandlingsmuligheder m.m. i **Ghana**, Rapport fra fact-finding mission til Accra, Ghana, 10. – 17. marts 2006

Juli 2006: 4

Indholdsfortegnelse

1. Baggrund for missionen	4
2. Indledning	5
3. Fødsels- og dødsattester	6
Fødselsattester	6
Senregistrering af fødsel og dataændringer	7
Registrering af dødsfald og dødsattester	8
Senregistrering af dødsfald	9
4. Procedurer for ægteskabsindgåelse, skilsmisse og registrering	10
Ægteskabsindgåelse indgået efter <i>Marriage Ordinance</i> , skilsmisse og registrering	10
Ugyldige ægteskabsindgåelser	11
Skilsmisse efter <i>Matrimonial Causes Act</i>	11
Ægteskabsindgåelse, skilsmisse og registrering af polygame ægteskaber (sædvaneret)	12
Procedurer for ægteskabsindgåelse efter sædvaneret	12
Procedurer for og registrering af skilsmisse efter sædvaneret	14
Ægteskabsindgåelse, skilsmisse og registrering af muslimske ægteskaber	15
Procedurer for ægteskabsindgåelse efter <i>The Marriage of Mohammedans Ordinance</i>	15
Procedurer for skilsmisse efter <i>The Marriage of Mohammedans Ordinance</i>	15
Registrering af muslimske ægteskaber og skilsmisser	16
Praksis for registrering af muslimske ægteskaber	16
5. Forældremyndighed og adoption	18
Forældremyndighed	18
Forældremyndighed over børn født i ægteskab	18
Forældremyndighed over børn født uden for ægteskab	19
Overførsel af forældremyndighed	19
Adoption	20
Menneskehandel	21
6. Pasudstedelse	22
Procedurer for pasudstedelse	22

Pasudstedelse til mindreårige.....	23
Falske pas.....	23
7. Udenlandske statsborgeres mulighed for at tage ophold i Ghana på grundlag af ægteskab med ghanesiske statsborgere.....	25
8. Verifikation af dokumenter.....	26
9. Medicinske behandlingsmuligheder	27
HIV/Aids.....	27
Diabetes.....	28
Diabetes Type 1	28
Diabetes Type 2	29
Tuberkulose.....	29
10. Risiko for dobbeltstraf	30
11. Risiko for refoulement	31
Konsulterede personer.....	32
Anvendte forkortelser	33
Bilagsfortegnelse.....	34
Bilag 1: Terms of Reference for fact-finding mission to Ghana.....	35
Bilag 2: Kort over Ghana	36

1. Baggrund for missionen

Oplysningerne i denne rapport er indhentet under Udlændingestyrelsens fact-finding mission til Accra i Ghana. Missionen fandt sted fra den 10. til den 17. marts 2006.

Formålet med missionen var at indhente oplysninger til brug for sagsbehandlingen af asyl- og familiesammenføringssager samt behandlingen af ansøgninger om humanitær opholdstilladelse. Delegationens kommissorium til Ghana er vedlagt som bilag 1.

Under missionen konsulterede delegationen flere ghanesiske myndigheder, to advokater, Non-Governmental Organisations (NGO'er), United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), World Health Organization (WHO) og Commission on Human Rights and Administrative Justice (CHRAJ). Bagerst i rapporten findes en oversigt over konsulterede kilder.

Delegationen modtog assistance af den danske ambassade i Accra, som blandt andet bistod delegationen med at arrangere en del af delegationens møder, og ambassaden bidrog tillige med oplysninger til nærværende rapport. Efter missionens afslutning blev Ghanas ambassade i København konsulteret med henblik på at indhente supplerende oplysninger om pasudstedelsesprocedurer.

Delegationen til Ghana bestod af specialkonsulent Jens Weise Olesen og fuldmægtig Jan Olsen, begge Dokumentations- og Projektkontoret, Asyl- og Visumafdelingen, samt ekspeditionssekretær Kell Tranholm Jensen, 2. Familiesammenføringskontor, Erhvervs- og Familiesammenføringsafdelingen.

2. Indledning

Delegationen til Ghana havde blandt andet til opgave at identificere en advokat eller et advokatfirma, der eventuelt kan bistå de danske udlændingemyndigheder med verifikation af ghanesiske dokumenter. På anbefaling af den danske ambassade i Accra tog delegationen kontakt til advokatfirmaet Legal Consultancy Services (JLD) i Accra¹. JLD har tidligere været benyttet af den danske ambassade i Accra i forbindelse med verifikation af dokumenter i familiesammenføringssager. Ambassaden betegnede JLD som et troværdigt og respekteret advokatfirma.

På denne baggrund afholdt delegationen flere møder med Senior Associate Kwasi Prempeh-Eck og Senior Associate Victor Y. Anku-Tsede², begge JLD, og efter drøftelser med delegationen udarbejdede Prempeh-Eck og Anku-Tsede et juridisk responsum kaldet *Legal Opinion*, som omhandler en række forhold vedrørende ghanesisk familieret og praksis. Dette dokument, som delegationen fik i hænde under selve missionen, samt konsultationerne med Prempeh-Eck og Anku-Tsede danner grundlag for en betydelig del af oplysningerne om familieret og praksis, som er indeholdt i nærværende rapport.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at JLD blandt andet samarbejder med Nederlandene, Frankrig og Tyskland i såvel familiesammenførings- som asylsager, hvor der er beskyttelsesbehov, herunder også vedrørende verifikation af fremlagte dokumenter og undersøgelse af asylmotiver.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at JLD har sin egen undersøgelsesafdeling kaldet Investigation Unit, som består af en erfaren direktør, en juridisk ekspert samt syv undersøgelsesinspektører, hvoraf to er inspektører i det ghanesiske politis Criminal Investigation Department, og én er uddannet under programmet The International Criminal Investigative Training & Assistance Program under den amerikanske efterretningstjeneste Federal Bureau of Investigation. Inspektørerne kan rejse til enhver lokalitet i Ghana med henblik på at gennemføre undersøgelser. JLD har i flere tilfælde samarbejdet med advokater i andre lande i regionen, idet det i flere tilfælde har vist sig, at angivelige ghanesiske statsborgere, der har søgt om opholdstilladelse i vesteuropæiske lande, er statsborgere i et andet land i regionen, herunder i Togo.

¹ Legal Consultancy Services, 6 Senchi Street, Airport Residential Area, P.O. Box GP 178, Accra, Ghana. Tlf.: (233-21) 782711, (233-21) 784298. Fax: (233-21) 784477. Webside: www.jldlaw.net

² E-mail: kwasi@jldlaw.net og victor@jldlaw.net

3. Fødsels- og dødsattester

Samuel Pedro Ankrah, Registrar of Births and Deaths, og Exonam Aku Agyapon-Ntrah, Deputy Registrar of Births and Deaths, begge Births and Deaths Registry, Accra, oplyste, at *Registration of Births and Deaths Act, 1965 (Act 301)* regulerer alle forhold vedrørende registrering af fødsler og dødsfald i Ghana.

Ifølge Ankrah og Agyapon-Ntrah findes der et registerkontor, *Registry Office*, i alle byer i Ghana med mere end 5.000 indbyggere. Der er for tiden 392 registerkontorer fordelt over hele Ghana, hvoraf de 29 findes i Accra. De lokale registerkontorer sender deres registerbøger vedrørende fødsler og dødsfald til *Registrar of Births and Deaths* i Accra i takt med, at bøgerne bliver udfyldt.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede tilføjede, at *Registration of Births and Deaths Act* fastslår, at enhver fødsel og dødsfald skal registreres i Ghana.

Fødselsattester

Ankrah og Agyapon-Ntrah oplyste, at et barns forældre ifølge *Registration of Births and Deaths Act* er forpligtet til at registrere fødslen hos et registerkontor i det distrikt, hvor fødslen fandt sted. I de tilfælde, hvor barnets forældre er døde, kan indehaveren af den ejendom, hvor fødslen fandt sted eller et vidne til fødslen registrere denne. Endelig kan de sociale myndigheder i Ghana eller en person, som har ansvaret for barnet, registrere fødslen. De sociale myndigheder foretager normalt fødselsregistrering i de tilfælde, hvor et barn er blevet forladt efter fødslen, og hvor barnets forældre er ukendte.

En fødselsregistrering skal ske, inden barnet fylder et år, og registreringen samt udstedelsen af et *Birth Certificate* er gratis. Registreres en fødsel imidlertid efter, at barnet er fyldt et år, koster det 20.000 Cedis. Det er dog langt fra tilfældet, at alle børn bliver registreret, og særlig på landet er det udbredt, at børn ikke bliver registreret.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at loven påbyder, at en fødsel skal registreres inden for 21 dage efter fødslen. Sker dette ikke, kan den person, der har pligt til at sørge for, at fødslen bliver registreret efter loven, få en bøde. Den ghanesiske regering har imidlertid besluttet at forlænge registreringsperioden fra 21 dage til 12 måneder. Prempeh-Eck og Anku-Tsede kunne dermed bekræfte Ankrah's og Agyapon-Ntrah's oplysninger om registreringsperioden på et år.

Ifølge Ankrah og Agyapon-Ntrah sker en fødselsregistrering inden for tidsfristen ved, at forældrene møder frem hos registerkontoret og afgiver en række oplysninger om barnet og forældrene selv. Disse oplysninger fører en *Registrar* ind i en *Birth Registration Report Form (Form A)*. Herefter kan fødslen indføres i registerbogen vedrørende fødsler, *Registry of Births*, og forældrene kan få udstedt et *Birth Certificate*. Er fødslen foregået på et hospital eller en klinik, skal forældrene fremlægge dokumentation for fødslen her fra. Hvis det oprindelige *Birth Certificate* går tabt, eller hvis en person skal bruge flere eksemplarer af sin fødselsattest, kan den pågældende få udstedt en såkaldt *Certified Copy of Entry In Register Of Births*, som er underskrevet af *Registrar of Births and Deaths* i Accra.

Ankrah og Agyapon-Ntrah forklarede, at det er muligt at få foretaget visse dataændringer i fødselsregistreringen. En ændring af fødselsdatoen kræver dokumentation for den korrekte fødselsdato i form af "hard evidence", og Ankrah og Agyapon-Ntrah oplyste i den forbindelse, at

registerkontoret accepterer oplysninger fra familiens *family record book*, som er en bog, hvori mange familier indfører vigtige begivenheder i familiens liv, og en dåbsattest, såfremt denne er udstedt før udstedelse af den fejlbehæftede fødselsattest. Ændringer af fødselsdato vil altid indeholde "A5..." i rubrikken "Margin" på den nye *Certified Copy of Entry In Register Of Births*. Det er ikke muligt at få foretaget ændringer vedrørende stedet for barnets fødsel.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede tilføjede, at såfremt et registerkontor får kendskab til, at en fødselsregistrering er falsk eller ukorrekt, vil kontoret kunne anmode om, at fødselsattesten bliver returneret.

Ankrah og Agyapon-Ntrah oplyste, at faderens navn vil fremgå af fødselsattesten uanset, om barnet er født i eller uden for ægteskab. Prempeh-Eck og Anku-Tsede tilføjede, at såfremt faderens navn ikke er anført på fødselsattesten, kan dette skyldes, at faderskabet ikke er fastslået. Ankrah og Agyapon-Ntrah understregede, at dette i sig selv ikke betyder, at fødselsattesten er ugyldig eller falsk. Derimod vil det være i strid med loven at anføre en person på fødselsattesten som fader til et barn, såfremt denne person ikke har vedkendt sig faderskabet til barnet.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede bekræftede, at såfremt der er tvivl om faderskabet, giver loven mulighed for at udelade oplysninger om barnets fader i fødselsregistreringsattesten. En sådan fødselsattest kan derfor meget vel være ægte. Det blev tilføjet, at såfremt der er sket rettelser eller ændringer i en fødselsattest, vil dette fremgå af en bemærkning i attestens margin.

Ankrah og Agyapon-Ntrah understregede, at alle ghanesere under 60 år kan få udstedt en fødselsattest. Personer over 60 kan få udfærdiget en *Statutory Declaration*, der bliver stemplet og underskrevet af en *Commissioner for Oaths* og ligeledes stemplet af *High Court*. Dette dokument er ifølge Ankrah og Agyapon-Ntrah juridisk gyldig dokumentation i Ghana for en persons fødsel.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede tilføjede, at de har set eksempler på, at oplysninger i fødselsattester ikke var korrekte. Det kan dreje sig om oplysninger om fødselsdato, fødselsregistreringssted, navn på vidne eller registrators underskrift. For eksempel har Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplevet, at faderen til et barn på fødselsattesten var anført som vidne. Imidlertid viste en efterfølgende undersøgelse, at barnets fader var død længe før, fødselsattesten blev udstedt. På den baggrund vurderede Prempeh-Eck og Anku-Tsede, at der kan være gode grunde til at få ægthedsvurderet dokumenter, selvom disse øjensynlig ser ægte ud.

Senregistrering af fødsel og dataændringer

Ankrah og Agyapon-Ntrah oplyste, at senregistrering, det vil fødselsregistreringer af børn, der er ældre end et år, kan lade sig gøre, men at proceduren er anderledes og mere kompliceret end den normale procedure. Ved senregistrering kræver registerkontoret, at faderen til barnet udfylder en *Statutory Declaration* med oplysninger om, hvorfor fødselsregistreringen finder sted efter barnets fyldte første år. Findes der ingen dokumentation for fødslen, skal moderen til barnet udfærdige en *affidavit*, det vil sige en beediget erklæring, der skal påføres et stempel fra *Commissioner for Oaths*. Moderens *affidavit* er ikke nødvendig, såfremt fødslen er registreret og dokumenteret fra det hospital eller klinik, hvor fødslen fandt sted, og hvis barnet ikke er ældre end fem år. Endvidere anerkender registerkontoret et *Baptism Card*, som udstedes af forskellige kirker, men kun såfremt dette kort er udstedt kort tid efter, at fødslen fandt sted. Ankrah og Agyapon-Ntrah tilføjede, at registerkontoret endelig accepterer oplysninger fra familiens *family record book*.

Herefter udfylder registerkontoret en *Birth Registration Report Form (Form A)* med oplysninger om barnet og forældrene. Registerkontoret udsteder ikke et *Birth Certificate*, men sender en *Certified Copy of Entry In Register Of Births* med den lokale *Registrar's* underskrift til *Births and Deaths Registry* i Accra, der med sin underskrift og stempel bekræfter, at den lokale *Registrar* har underskrevet dokumentet. *Births and Deaths Registry* i Accra er bekendt med samtlige af landets *Registrar's* underskrifter. Herefter bliver fødselsattesten udstedt til barnets forældre eller til den, som har krav på denne.

En senregistrering af en fødsel vil således altid indeholde både en underskrift fra en lokal *Registrar* og en underskrift fra *Registrar of Births and Deaths* i Accra. Desuden vil rubrikken "*Margin*" i fødselsattesten altid være udfyldt med en række tal og bogstaver, der dækker over den dokumentation, som registerkontoret lægger til grund ved registreringen. Disse oplysninger er ikke offentligt tilgængelige. Ankrah og Agyapon-Ntrah oplyste, at det normalt tager cirka to uger at senregistrere en fødsel.

Ankrah og Agyapon-Ntrah tilføjede, at en fødselsattest, der er blevet udstedt i forbindelse med en senregistrering, normalt er udfyldt med håndskrift. Imidlertid kan en efterfølgende udstedelse af en *Certified Copy of Entry In Register Of Births* være udfyldt på skrivemaskine, hvis registerkontoret er i besiddelse af selve registerbogen. Alle *Certified Copy of Entry In Register Of Births* har siden midten af 1990'erne indeholdt et lille hologram i rubrikken "*Father*" eller i umiddelbar nærhed af denne rubrik. Alle typer fødselsattester er desuden påført registerkontorets stempel i nederste højre hjørne.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede bekræftede, at det ikke er usædvanligt, at registreringer først bliver foretaget flere år efter, at fødslen har fundet sted. Prempeh-Eck og Anku-Tsede kendte til tilfælde, hvor registreringer først har fundet sted 10, 15 og 20 år efter fødslen.

Ankrah og Agyapon-Ntrah oplyste endelig, at Department of Social Welfare og United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF) i 2004 vurderede, at cirka 70 % af alle fødsler i Ghana ikke bliver registeret.

Registrering af dødsfald og dødsattester

Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at i henhold til *Registration of Births and Deaths Act, Act 301*, skal ethvert dødsfald i Ghana registreres inden for 24 timer og som minimum, inden den afdøde bliver begravet.

Proceduren for en korrekt registrering af et dødsfald er ifølge Ankrah og Agyapon-Ntrah, at den person - kaldet *informant* - der ønsker at anmelde et dødsfald, personligt skal møde frem på et registerkontor og medbringe dokumentation for dødsfaldet. Et sådan bevis kan være et *Medical Certificate of Cause of Death* udstedt af et hospital eller et *Coroner's Certificate* fra en retsmediciner. Herefter udfylder registerkontoret en *Death Registration Form "B"* på basis af oplysninger fra informanten, der til sidst underskriver formularen. Oplysningerne føres derpå ind i registerbogen, *Registry of Deaths*, der ligeledes underskrives af informanten. Herefter udfærdiger registerkontoret en såkaldt *Certified Copy of Entry In Registry Of Deaths*.

Ankrah og Agyapon-Ntrah tilføjede, at registerkontoret naturligvis kun vil registrere et dødsfald, hvis man er overbevist om, at dødsfaldet rent faktisk har fundet sted.

Ankrah og Agyapon-Ntrah oplyste, at et dødsfald ikke kan blive registreret, hvis dødsfaldet fandt sted for mere end ti år siden. I sådanne tilfælde vil en *Statutory Declaration*, der bliver stemplet og underskrevet af en *Commissioner for Oaths* og legaliseret af *High Court*, være juridisk gyldig dokumentation i Ghana for et dødsfald.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede tilføjede, at en afdød ikke må begraves, før dennes slægtninge kan fremvise en dødsattest for den ansvarlige for kirkegården eller en anden begravningsplads. På basis af denne attest vil slægtningene til den afdøde få udleveret en begravnelsestilladelse forud for selve begravelsen.

Senregistrering af dødsfald

Ankrah og Agyapon-Ntrah forklarede, at en senregistrering af dødsfald følger en lignende procedure som ved senregistrering af fødsler. Det vil sige, at der skal fremlægges en *Statutory Declaration* med oplysninger om, hvorfor registreringen af dødsfaldet finder sted senere end krævet samt vidners erklæringer vedrørende dødsfaldet. Såfremt dødsfaldet finder sted på et hospital, skal et *Medical Certificate of Cause of Death* udstedt af hospitalet eller et *Coroner's Certificate* fra en retsmediciner fremlægges som dokumentation. Herefter udfylder registerkontoret en *Death Registration Form "B"* med oplysninger om dødsfaldet. Registerkontoret udsteder ikke en dødsattest, men sender en *Certified Copy of Entry In Registry Of Deaths* med den lokale *Registrators* underskrift til *Births and Deaths Registry* i Accra, der med sin underskrift og stempel bekræfter, at den lokale registrator har underskrevet dokumentet. *Births and Deaths Registry* i Accra er bekendt med samtlige af landets registratorers underskrifter. Herefter bliver dødsattesten udstedt til anmelderen eller en anden person, som har krav på dokumentet. En senregistrering af et dødsfald vil således altid indeholde både en underskrift fra en lokal registrator og en underskrift fra *Registrar of Births and Deaths* i Accra. Desuden vil rubrikken "*Margin*" i fødselsattesten altid være udfyldt med en række tal og bogstaver, der dækker over den dokumentation, som registerkontoret lægger til grund ved registreringen. Hvis begravelsen finder sted forud for registreringen, vil rubrikken "*Margin*" altid indeholde en påtegning.

4. Procedurer for ægteskabsindgåelse, skilsmisse og registrering

E.A. Tettey, Registrar of Marriages, og J.A. Tufuor, Deputy Director – Admin, Accra Metropolitan Assembly, oplyste, at der findes tre former for legale ægteskabsindgåelser i Ghana:

- Ægteskaber indgået i henhold til *Marriage Ordinance* (borgerlige vielser)
- Ægteskaber indgået i henhold til *Customary Law* (vielser i henhold til sædvaneret)
- Ægteskaber indgået i henhold til *The Marriage of Mohammedans Ordinance* (islamiske vielser)

Accra Metropolitan Assembly og ethvert andet *District Assembly* i Ghanas distrikter har alene kompetence til at registrere borgerlige vielser og vielser indgået i henhold til sædvaneret. Det blev understreget af Tettey og Tufuor, at *District Assembly* ikke har kompetence til at udtale sig om procedurer for indgåelse af islamiske ægteskaber. Tettey og Tufuor kunne dog oplyse, at islamiske ægteskaber indgås i henhold til islamisk ret, samt at disse alene kan registreres af en muslimsk imam.

Tettey og Tufuor oplyste, at det altid vil være muligt at verificere ægteskabsdokumenter hos Accra Metropolitan Assembly eller hos ethvert andet *District Assembly* i Ghana. Det blev understreget, at det altid vil kunne kræves af ansøgere, der søger om familiesammenføring i udlandet, at de fremlægger et *Marriage Certificate* udstedt af *District Assembly* i det distrikt, hvor ægteskabet blev indgået og legalt registreret.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede tilføjede, at minimumsalderen for at indgå ægteskab i Ghana ifølge *The Childrens Act, 1998 (Act. 560)* er 18 år.

Ægteskabsindgåelse indgået efter *Marriage Ordinance*, skilsmisse og registrering

Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at ægteskaber indgået i henhold til *Marriage Ordinance, Cap 127, 1951 Revision*, alene er monogame ægteskaber. Dette betyder, at så længe en person er gift i henhold til *Marriage Ordinance*, er denne afskåret fra at indgå ægteskab i henhold til sædvaneret.

En borgerlig vielse kan udføres af følgende:

- *Registrars of Marriages*
- *Marriage Officers*
- *The Principal Registrar of Marriages*

Regeringen udnævner personer til embedet som *Registrar of Marriages* og eventuelt også en eller flere *Deputy Registrars* for hvert distrikt i Ghana. Regeringen udnævner også en såkaldt *Minister of Religion*, det vil sige en præst, som *Marriage Officer* i alle distrikter. *Registrar-General* har det overordnede ansvar for *Registrar of Marriages*.

Tettey og Tufuor forklarede, at det første skridt, der tages i forbindelse med indgåelse af borgerlige ægteskaber, er en såkaldt *Notice of Attention*, det vil sige en offentlig bekendtgørelse af det forestående ægteskab. Denne bekendtgørelse slås op i 21 dage. Er der ingen indsigelser imod indgåelsen af ægteskabet, udsteder det pågældende Assembly et *Registrar's Certificate*, i daglig tale

kaldet ”*License*”. *Registrar’s Certificate* er gyldigt i tre måneder, hvilket betyder, at ægteskabet kan indgås på et hvilket som helst tidspunkt i denne periode. Sker dette ikke, skal proceduren gentages.

Tettey og Tufuor forklarede, at når et *Registrar’s Certificate* er blevet udstedt, skal det kommende ægtepar meddele *District Assembly*, hvornår selve vielsen skal finde sted. Vielsen finder sted hos *District Assembly*, og de kommende ægtefæller skal hver medbringe to vidner, det vil sige fire vidner i alt.

Når vielsesceremonien er afsluttet, registrerer *District Assembly* ægteskabet i *Marriage Register Book*, og et *Certificate of Marriage* bliver udstedt.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede videre, at når et ægteskab er indgået, skal den pågældende myndighed udfærdige en vielsesattest, som indeholder følgende oplysninger:

- Attestens nummer
- Bryllupsdato
- Navne på ægtefællerne
- Personlige oplysninger om ægtefællerne, herunder civilstatus, beskæftigelse, bopæl ved indgåelse af ægteskabet og eventuelt faders og moders navn og deres beskæftigelse.
- Vidners navne

Herefter skal vielsesattesten underskrives i to eksemplarer af den myndighed, der har forestået vielsen samt af de to ægtefæller og af to eller flere vidner. Ægtefællerne modtager derefter det ene eksemplar af vielsesattesten, mens det andet eksemplar overgives til *Registrar of Marriages* i det distrikt, hvor ægteskabet blev indgået.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at loven foreskriver, at *Registrar of Marriages* i hvert af Ghanas distrikter skal føre en *Marriage Register Book*. I denne bog skal alle ægteskaber registreres. Bogen opbevares i *Registrar of Marriages* kontor. Det blev oplyst af Prempeh-Eck og Anku-Tsede, at *Principal Registrar of Marriages* har myndighed til at udfærdige en såkaldt *Certified True Copy* af ethvert ægteskabsbevis.

Ugyldige ægteskabsindgåelser

Prempeh-Eck og Anku-Tsede gjorde opmærksom på, at et ægteskab betragtes som ugyldigt ifølge *Marriage Ordinance*, såfremt parterne bevidst har indgået ægteskabet andre steder end på *Registrar of Marriages* kontor. Dette er også tilfældet, selv om ægteskabet er indgået i en anerkendt kirke eller moské, medmindre denne har fået kompetence hertil af *Principal Registrar of Marriages*.

Et ægteskab er ligeledes ugyldigt, såfremt det er indgået af personer, der har oplyst falske navne, eller såfremt det er indgået uden forudgående annoncering i form af *Notice of Attention*.

Skilsmisse efter *Matrimonial Causes Act*

Tettey og Tufuor forklarede, at skilsmissesager i ægteskaber indgået i henhold til *Marriage Ordinance* behandles af *High Court* og ikke af et *District Assembly*. Ægtefællernes advokat/advokater indbringer skilsmissesagen for *High Court*, som herefter udsteder en såkaldt

Court Order, det vil sige en skilsmisseattest, der dokumenterer, at ægteskabet er blevet opløst. Tettey og Tufuor tilføjede, at det altid vil kunne kræves af en ansøger, der søger om familiesammenføring i udlandet, at denne fremlægger en *Court Order*, der dokumenterer, at ansøgeren er skilt.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at skilsmisse i ægteskaber indgået i henhold til *Marriage Ordinance* reguleres af *Matrimonial Causes Act, 1971 (Act 367)*. Ifølge denne kan en begæring om skilsmisse indbringes for en domstol af den enkelte ægtefælle. Den eneste begrundelse, der kræves for at kunne fremsætte en begæring om skilsmisse, er, at der er så store uoverensstemmelser i ægteskabet, at forsoning ikke længere er mulig.

Når der er fremsat en anmodning om skilsmisse, og domstolen har accepteret at behandle denne, kan domstolen om nødvendigt foretage en nærmere undersøgelse af de påstande, som ansøgeren har fremsat. Domstolen skal ikke acceptere en begæring om skilsmisse, før den er overbevist om, at der er så store uoverensstemmelser i ægteskabet, at forsoning ikke længere er mulig.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede tilføjede, at beviset for, at et ægteskab er blevet opløst, og at der foreligger en skilsmisse, alene er den skilsmisseattest, som en dommer har underskrevet.

Ægteskabsindgåelse, skilsmisse og registrering af polygame ægteskaber (sædvaneret)

Procedurer for ægteskabsindgåelse efter sædvaneret

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at et ægteskab indgået i henhold til sædvaneret er potentielt polygam, idet en mand kan gifte sig med flere kvinder.

Til trods for at ægteskaber indgået i henhold til sædvaneret er potentielt polygame, kan en mand vælge kun at gifte sig med en kvinde og leve sammen med hende hele livet. Dette gør dog ikke ægteskabet monogamt, idet det altid vil være potentielt polyamt. Imidlertid kan et ægtepar, der har indgået ægteskab i henhold til sædvaneret, vælge at indgå ægteskab i henhold til *Marriage Ordinance*, hvilket automatisk konverterer deres polygame ægteskab til et monogamt.

Tettey og Tufuor bekræftede, at en mand kan have mere end én hustru, og der findes ingen øvre grænse for det antal hustruer, som han kan have. Der findes lovgivning for denne type ægteskabsindgåelser og registreringen af disse.

Ægteskabsindgåelser i henhold til sædvaneret er ikke et personligt anliggende mellem to kommende ægtefæller, men derimod et familieanliggende. Ifølge sædvaneret skal en mand, der ønsker at gifte sig, have sin fars tilladelse til dette. Det er således den kommende brudgoms fader og ikke brudgommen selv, der besøger brudens faders hus blandt andet med henblik på at konstatere, om brudens familie er en passende familie at indgå en ægteskabsalliance med. Dette besøg er reciprokt.

Når brudens og brudgommens familier er blevet enige om betingelserne for indgåelsen af ægteskabet, kan vielsesceremonien finde sted. Ceremonien finder som regel sted på en lørdag, og den finder altid sted i brudens faders hus, hvor også medgiften præsenteres. Herefter vil hver ægtefælle modtage en vielsesring, hvorefter ægteskabet anses for indgået.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at i henhold til sædvaneret vil en mand, der ønsker at gifte sig, tage kontakt til den udkårne kvindes forældre eller familie i øvrigt. Såfremt forældrene/familien

accepterer en ægteskabsindgåelse, vil manden give kvindens forældre/familie en brudepris, der kan være i naturalier eller i kontanter alt efter den hævdvundne tradition. Dermed anses ægteskabet for indgået. Der forekommer en række lokale variationer i denne procedure for ægteskabsindgåelse, men i grundformen er de ens.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede gjorde opmærksom på, at domstolene anerkender to former for polygame ægteskaber. Den ene form er den, hvor manden får kvindens families godkendelse af ægteskabet, og der afholdes de formelle ritualer. Den anden form er den, hvor manden og kvinden har besluttet sig for at leve sammen til trods for, at de foreskrevne ritualer efter den pågældende sædvaneret ikke er blevet gennemført. Det forhold, at manden og kvinden begge har besluttet sig for at leve sammen og dette tillige accepteret af deres respektive familier, er tilstrækkeligt til, at også denne form for ægteskabsindgåelse indgået efter sædvaneret kan anerkendes af domstolene.

Registrering af ægteskab efter sædvaneret

Tettey og Tufuor forklarede, at et ægteskab indgået i henhold til sædvaneret kan være vanskeligt at dokumentere, såfremt visse procedurer ikke er opfyldt. Hvis ægtefællerne straks efter brylluppet møder frem hos *District Assembly* i det distrikt, hvor ægteskabet blev indgået, og de udfylder en ægteskabsformular under overværelse af to vidner, det vil sige en *affidavit*, eller de møder op hos en *Commissioner for Oaths*, som udsteder en såkaldt *statutory declaration*, vil det dog ikke være vanskeligt at dokumentere ægteskabet. Disse procedurer gør det muligt at få ægteskabet registreret hos *District Assembly* i det distrikt, hvor ægteskabet blev indgået. Det blev tilføjet, at samtlige distrikter i Ghana registrerer ægteskabsindgåelser efter sædvaneret. Når registreringen har fundet sted, udsteder *District Assembly* et *Marriage Certificate*, der er underskrevet af ægteparret. To eksemplarer af ægteskabsbeviset bliver opbevaret hos *District Assembly*. Denne form for ægteskabsregistrering af ægteskaber indgået i henhold til sædvaneret har fundet sted siden 1985. Før 1985 blev mange af disse ægteskaber også registreret, men det var først i 1985, at der blev vedtaget en lovgivning for ægteskaber indgået efter sædvaneret, hvor der opstod et juridisk grundlag for at foretage en gyldig registrering i samtlige distrikter i Ghana.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at *Customary Marriage and Divorce (Registration) Law, 1985*, blev vedtaget med henblik på at gøre det lovpligtigt at registrere ægteskaber indgået i henhold til sædvaneret. Efterfølgende blev *Customary Marriage and Divorce (Registration) (Amendment) Law, 1991*, vedtaget. Denne tilføjelse til loven fra 1985 betød imidlertid, at der fra den 20. august 1991 ikke har været et lovkrav om, at polygame ægteskaber indgået før eller efter 1985 skal registreres.

Dette ændrer imidlertid ikke på det forhold, at *Customary Marriage and Divorce (Registration) Law, 1985*, fortsat gør det muligt at registrere polygame ægteskaber. *Section 1* i denne lov fastslår, at ethvert ægteskab indgået i henhold til sædvaneretten før eller efter denne lovs ikrafttræden skal registreres. Den ene eller begge ægtefæller skal ansøge om, at deres ægteskab bliver registreret hos *Registrar of Marriages* i det distrikt, hvor ægteskabet blev indgået.

Tettey og Tufuor understregede, at der ikke findes nogen tidsbegrænsning for registrering af ægteskaber indgået i henhold til sædvaneret.

Kuma oplyste, at de fleste ægteskaber efter sædvaneret ikke bliver registreret. Det er imidlertid altid muligt at efterregistrere og få udstedt dokumentation for sådanne ægteskaber ved at rette

henvendelse til det lokale *District Assembly* og ved at føre vidner, der bekræfter, at ægteskabet er blevet indgået efter de lokale traditioner.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at en ansøgning om registrering af et ægteskab skal indeholde følgende oplysninger:

- Parternes fulde navn
- Parternes alder
- Bopæl/e
- Hvorvidt manden har flere ægtefæller
- Hvorvidt den kvindelige ægtefælle var ugift eller fraskilt

Ansøgningen skal ledsages af et vidneudsagn om parternes navne, bopæl/e og de nærmere omstændigheder ved selve ægteskabsindgåelsen, herunder hvorvidt de gældende lokale regler efter den pågældende sædvaneret er blevet overholdt.

Vidneudsagnet skal desuden støttes af en erklæring fra begge ægtefællers forældre eller, hvor der ikke findes sådanne, personer, der er *loco parentis* for ægtefællerne. Dette gælder dog ikke, såfremt der ikke findes nogen *loco parentis* på tidspunktet for indgivelsen af ansøgningen om registrering.

Ved modtagelsen af registreringsansøgningen skal *Registrar of Marriage* registrere ægteskabet og notificere offentligheden om dette. Tettey og Tufour fremlagde et eksempel på en sådan ansøgning om registrering af et ægteskab og oplyste, at ansøgningens bagside indeholder en såkaldt *Notice of Registration of Customary Marriage or Dissolution of Customary Marriage*, som dokumenterer ægteskabsindgåelsen og desuden en eventuel efterfølgende skilsmisse.

Procedurer for og registrering af skilsmisse efter sædvaneret

Tettey og Tufour forklarede, at skilsmisser i henhold til sædvaneretten er et familieanliggende. Det betyder, at det er et såkaldt familieråd, der hører parterne i sagen og forsøger at bilægge uoverensstemmelserne. Såfremt dette ikke kan lade sig gøre, udsteder familierådet enten en *affidavit*, der er underskrevet af ægteparrets forældre eller en *statutory declaration* fra en *Commissioner for Oaths*. På denne baggrund vil *District Assembly* registrere skilsmissen. Tettey og Tufour forklarede, at det altid vil kunne kræves af en ansøger, der søger om familiesammenføring i udlandet, at denne fremlægger en *affidavit*, der er stemplet af *District Assembly* og et *Divorce Certificate*, der er udstedt af *District Assembly*. Et sådan *Divorce Certificate* og *affidavit* vil altid kunne verificeres hos det pågældende *District Assembly*.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at forudsætningen for, at der kan gennemføres en skilsmisse i henhold til sædvaneret, er, at ægteskabet er indgået i henhold til de regler, der er gældende i sædvaneret. De handlinger, der kan bekræfte, at et ægteskab er opløst, skal vurderes ud fra de lokale traditioner, der er gældende i ægteparrets eget samfund. Således skal de gaver og andre ydelser, der blev givet i forbindelse med ægteskabets indgåelse, returneres til giveren for at opløse ægteskabet. Når den pågældende familie har accepteret, at gaver med mere er returneret, vil ægteskabet kunne opløses.

Ægteskabsindgåelse, skilsmisse og registrering af muslimske ægteskaber

Ifølge Prempeh-Eck og Anku-Tsede er det *The Marriage of Mohammedans Ordinance, Cap. 129, 1951 Revision*, der regulerer ægteskabs- og skilsmisseprocedurer i muslimske ægteskaber. Denne lov stammer helt tilbage fra 1907.

Procedurer for ægteskabsindgåelse efter *The Marriage of Mohammedans Ordinance*

Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at *The Marriage of Mohammedans Ordinance* foreskriver, at enhver muslimsk ægteskabsindgåelse i det, der dengang hed Guldkysten, skal registreres. Proceduren for denne registrering er relativ simpel og uformel. Inden for en uge efter indgåelsen af ægteskabet skal ægteparret sammen med brudens *Wakilli (Wali)*, det vil sige brudens nærmeste mandlige slægtning, to vidner og den præst, der har foretaget vielsen, registrere ægteskabet hos det, der dengang hed *District Commissioner*. Ægteskabet skal herefter registreres i et ægteskabsregister kaldet *Mohammedan Marriage and Divorce Register*, som opbevares af en muslimsk *Marriage and Divorce Registrar*, som ifølge loven samtidig skal være *District Commissioner*.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede påpegede, at gyldigheden af et muslimsk ægteskab er betinget af, at det er blevet registreret. Dokumentation for muslimske ægteskaber og skilsmisser er det register, hvor ægteskabet oprindeligt blev registreret, eller et "extract" af registret, som er underskrevet af *District Commissioner*. Endelig kan et ægteskab eller en skilsmisse dokumenteres med den attest, som blev udstedt som bekræftelse på ægteskabet eller skilsmissen.

Efter loven kan parterne i et ægteskab, der af en eller anden grund aldrig er blevet registreret, rette op på dette forhold ved at søge domstolene om en bekræftelse på ægteskabet. For at gøre dette skal brudens eller brudgommens *Wakilli (Wali)* udfylde en såkaldt *ex parte* ansøgning til en domstol. Ansøgningen skal støttes af en *affidavit*, som forklarer baggrunden for, at ægteskabet ikke er blevet registreret. En dommer kan på denne baggrund udstede et certifikat og bemyndige en *District Commissioner* til at registrere ægteskabet. Dette skal ske senest inden for en måned efter udstedelsen af certifikatet.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede understregede, at såfremt et ægtepar undlader at følge reglerne for registrering og ikke overholder de relevante sektioner i *The Marriage of Mohammedans Ordinance*, kan dette medføre, at et ægteskab erklæres for ugyldigt. Derfor er registreringen stort set den eneste mulighed for at dokumentere et muslimsk ægteskab og i de tilfælde, hvor der ikke er sket en registrering, som *The Marriage of Mohammedans Ordinance* foreskriver, er ægteskabet at anse som ugyldigt.

Procedurer for skilsmisse efter *The Marriage of Mohammedans Ordinance*

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at der findes en række juridiske krav til gennemførelse af en skilsmisse. Dette fremgår af *The Marriage of Mohammedans Ordinance, Section 7*. Registrering af skilsmisser er ligesom registrering af ægteskaber essentielt for, at en sådan kan anses for at være gyldig. Procedurerne for skilsmisse følger de, som gælder for ægteskabsindgåelse med undtagelse af det forhold, at der gives en frist på én måned til at få en skilsmisse registreret.

Registrering af muslimske ægteskaber og skilsmisser

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at under den britiske kolonitid i Ghana og i tiden umiddelbart efter selvstændigheden var det en *District Commissioner*, der var den administrative leder af hvert af Ghanas distrikter. Denne titel blev afskaffet til fordel for titlen *District Chief Executive* i 1966. I dag er det sådan, at *District Chief Executive* udfører de samme funktioner som den tidligere *District Commissioner* gjorde.

Det kunne på denne baggrund være nærliggende at tro, at *District Chief Executive* også er den, der i dag registrerer muslimske ægteskaber. Dette er imidlertid ikke tilfældet, hvilket Prempeh-Eck og Anku-Tsede beklagede. Dette betyder nemlig, at der ifølge de oplysninger som Prempeh-Eck og Anku-Tsede har kunnet indhente, ikke længere findes nogen person eller administrativ instans, der officielt er udnævnt til at være ansvarlig for registreringen af muslimske ægteskaber. Prempeh-Eck og Anku-Tsede vurderede derfor, at der eksisterer et juridisk tomrum i den ghanesiske familielovgivning angående registrering af muslimske ægteskaber.

Praksis for registrering af muslimske ægteskaber

Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at de fleste muslimske ægteskaber, der er indgået i henhold til *The Marriage of Mohammedans Ordinance* samt de ægteskaber, der alene er indgået hos en imam, tidligere ikke blev registreret.

Grunden til den manglende registrering var det tomrum, der dengang eksisterede mellem lovgivning og praksis. I dag har der imidlertid udviklet sig en praksis for registrering af muslimske ægteskaber, idet nogle muslimer vælger at indgå et nyt ægteskab efter *Marriage Ordinance* og dermed får adgang til at få registreret deres ægteskab. Resultatet af denne praksis er imidlertid, at den muslimske ægteskabsceremoni og denne type ægteskabs grundlæggende natur bliver ændret, hvilket resulterer i følgende retsforhold:

Det er ikke praktisk muligt at registrere et muslimsk ægteskab, hvilket efter *The Marriage of Mohammedans Ordinance* medfører, at ægteskabet er ugyldigt. En efterfølgende fornyet ægteskabsindgåelse efter *Marriage Ordinance* medfører, at det muslimske ægteskab bliver annulleret, og parterne er nu bundet af betingelserne i denne lov. Dette betyder, at det polygame muslimske ægteskab bliver erstattet af et monogamt ægteskab, idet *Marriage Ordinance* alene anerkender monogame ægteskaber. Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at dette forhold naturligvis har medført en række problemer og uoverensstemmelser.

Dette juridiske tomrum har betydet, at det muslimske samfund i Ghana har tyet til selvhjælp for at få standardiseret procedurerne for indgåelse af muslimske ægteskaber og give muslimer adgang til at få deres ægteskaber registreret. *National Chief Imam* og *Al Sunna Sect*, som også kendes under navnet *Institute of Islamic Research*, har udarbejdet en registreringsformular, som kan udfyldes af kommende ægtepar.

Denne registreringsformular fremsendes i udfyldt stand til *Office of the National Chief Imam* eller til *Office of the Al Sunna Sect/Institute of Islamic Research*, som så kan registrere ægteskabet i deres registre og herefter udstede et ægteskabsdokument. Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at disse ægteskabsdokumenter bliver accepteret af forskellige myndigheder i Ghana, men de er ikke officielt anerkendte.

Ifølge Prempeh-Ecks og Anku-Tsedes oplysninger er ovennævnte procedure for registrering af muslimske ægteskaber ikke udbredt i Ghana. Dertil kommer, at registreringsansøgningerne skal fremsendes til *National Chief Imam* eller *Al Sunna Sect/Institute of Islamic Research*, der begge har deres kontorer i Accra. Dette betyder, at person, der bor i en anden by, altid må sende sin ansøgning om registrering til et af de to kontorer i Accra, selvom ægteskabet er indgået i en helt anden by.

Office of the National Chief Imam har oplyst til Prempeh-Eck og Anku-Tsede, at dette kontor er begyndt at uddanne muslimer ude omkring i landet til at varetage registrering af ægteskaber, idet man erkender behovet for i højere grad at kunne registrere muslimske ægteskaber og skilsmisser. Det blev understreget af *Office of the National Chief Imam*, at denne proces sker decentralt.

Den registrering, der faktisk finder sted hos *Office of the National Chief Imam* eller hos *Office of the Al Sunna Sect/Institute of Islamic Research*, er ikke den registrering, som loven foreskriver, og Prempeh-Eck og Anku-Tsede var derfor af den opfattelse, at de dokumenter, som de nævnte institutioner udsteder, ikke har nogen juridisk gyldighed. Regeringsinstitutioner som Ghanas Udenrigsministerium kan dog bevidne og dermed til en vis grad legitimere disse dokumenters ægthed. Dertil kommer, at nogle personer gifter sig i henhold til *Marriage Ordinance* eller gennemfører muslimske ritualer, som hører under sædvaneretten.

5. Forældremyndighed og adoption

Forældremyndighed

Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at tvister vedrørende forældremyndighed er et domstolsanliggende. De relevante love vedrørende spørgsmål om forældremyndighed ved skilsmisse og dødsfald er *Children's Act 1998 (Act 560)* og de fortolkninger af anden lovgivning, som er blevet anvendt i sager forelagt ghanesiske domstole.

Children's Act giver mulighed for enten at give moderen, den biologiske fader eller familien forældremyndighed over et barn. Desuden giver loven mulighed for, at enhver person, der har opfostret et barn, kan få forældremyndigheden over dette barn. *Children's Act 1998 (Act 50), Section 43*, anfører således: "a parent, family member or any person who is raising a child may apply to a Family Tribunal for custody of the child".

Når en domstol skal afgøre forældremyndighedsspørgsmål, vil den lade sig lede af princippet om, hvad der tjener barnet bedst. Domstolen vil basere sin beslutning på baggrund af en konkret undersøgelse af barnets forhold.

Director of Social Welfare Mary Imelda Amadu og Stanislaus N. Walier, Deputy Director of Community Care Programme, Department of Social Welfare, Accra, oplyste, at *Department of Social Welfare* har ansat personale i samtlige Ghanas 10 provinser og 138 distrikter. Ministeriet er således i stand til at undersøge samtlige sager vedrørende forældremyndighed, overførsel af forældremyndighed og adoption, såfremt det viser sig nødvendigt at foretage kontrol af oplysninger i sådanne sager.

Amadu og Walier forklarede, at i sager vedrørende forældremyndighed i Ghana, er det lovens udgangspunkt, at barnets tarv er afgørende. Det vil sige, at det altid vil være barnets biologiske forældre, der har forældremyndigheden. Der sker alene overførsel af forældremyndighed i sager, hvor begge forældre er ukendte, døde eller ikke er i stand til eller har vilje til at tage sig af deres børn.

Amadu og Walier tilføjede, at den fulde forældremyndighed overgår til den tilbageværende forælder i det tilfælde, at den ene forælder dør.

Amadu og Walier tilføjede, at det kan være vigtigt at foretage grundige undersøgelser i sager vedrørende forældremyndighed, idet der forekommer problemer med menneskehandel i Ghana. I de tilfælde, hvor man har mistanke om menneskehandel, tager *Department of Social Welfare* kontakt til relevante myndigheder i udlandet. Dette er sket i flere tilfælde for Danmarks vedkommende, og Amadu og Walier gjorde opmærksom på, at man har et velfungerende samarbejde med politiet i Danmark.

Forældremyndighed over børn født i ægteskab

Ifølge Prempeh-Eck og Anku-Tsede er spørgsmålet om forældremyndighed over børn født i ægteskab relativt enkelt. Ved opløsning af ægteskabet og såfremt der opstår tvist om forældremyndigheden, skal domstolen følge den ovenfor omtalte procedure. Dette gælder, uanset om ægteskabet er monogamt eller polygamt, inklusive muslimske ægteskaber.

Kuma oplyste, at der i de fleste tilfælde ikke træffes en formel afgørelse vedrørende forældremyndighed. Desuden er det i realiteten fortrinsvis veluddannede kvinder, som har mulighed for at gå til domstolene og kæmpe for deres rettigheder i forbindelse med tvister om forældremyndighed.

Forældremyndighed over børn født uden for ægteskab

Spørgsmålet om forældremyndighed over børn født uden for ægteskab er noget mere kompliceret end tilfældet er, når der er tale om børn født i et ægteskab. Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at en domstolsafgørelse i en sag, hvor barnets forældre ikke var gift, viser, at domstolen tog den pågældende sædvaneret i betragtning ved afgørelsen.³ Det blev således bestemt, at barnet i overensstemmelse med den pågældende sædvaneret var det legale barn af den biologiske moders fader og dennes familie. Domstolen bestemte derfor, at moderens familie skulle have forældremyndigheden. Den biologiske fader fik ingen ret over sit barn.

I en anden sag vedrørende et barn, der blev født som resultat af en kvindelig ægtefælles utroskab, fik den mandlige ægtefælle forældremyndigheden. Hverken moderen eller den biologiske fader fik nogen rettigheder over barnet.

I en tredje sag vedrørende en kvindelig tysk statsborger og en mandlig ghanesisk statsborger, der ikke var ægtefæller, gav en tysk domstol kvinden forældremyndigheden, og faderen fik samkvem med barnet. Faderen rejste herefter til Ghana med barnet og anmodede dér en domstol om forældremyndigheden. Den ghanesiske domstol fastslog imidlertid, at det var forkert af faderen at fjerne barnet fra sit tyske miljø og fra moderens omsorg og afviste at give ham forældremyndigheden.

Overførsel af forældremyndighed

Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at såfremt én af forældrene til et barn har forældremyndigheden alene, kan forældrene ved gensidig aftale herom overføre forældremyndigheden til den anden forælder. Såfremt et barn ikke får den fornødne omsorg fra den forælder, der har myndighed over barnet, kan den anden forælder indbringe sagen for en domstol og på den måde få overdraget forældremyndigheden. Dette gælder, uanset om der er tale om en kvinde eller en mand.

Amadu og Walier oplyste, at afgivelse eller overdragelse af forældremyndighed reguleres af *Children's Act*. Enhver overdragelse af forældremyndighed vil altid kunne dokumenteres, uanset om der er tale om børn født i eller uden for ægteskab. Det samme gælder, når ægteskabet et indgået efter sædvaneret, efter islamisk ret eller efter *Marriage Ordinance*. Amadu og Walier forklarede, at en udenlandsk myndighed altid vil kunne kræve, at forældremyndigheden dokumenteres med en domstolsafgørelse fra en *High Court*, *Circuit Court* eller *Family Tribunal*.

Chris Dadzie, Director of Public Education and Anti-Corruption, Commission on Human Rights and Administrative Justice (CHRAJ), Accra, vurderede, at det i sager vedrørende overførsel af forældremyndighed, og hvor barnets ene forælder opholder sig i udlandet, er af afgørende betydning

³ [1978] *Ghana Law Report*, side 368.

for en korrekt sagsbehandling, at barnets anden forælder altid partshøres. Desuden anbefalede Dadzie på det kraftigste, at udenlandske myndigheder, der behandler sager om familiesammenføring med børn, involverer *Department of Social Welfare* i Accra i alle sager af denne karakter.

Adoption

Vedrørende spørgsmålet om adoption, herunder også adoption til udlandet, oplyste Amadu og Walier, at *Department of Social Welfare* altid følger en adoptionssag fra start til slutning for at forhindre et kriminelt forhold som for eksempel menneskehandel. Som afslutning på en adoptionssag vil *Department of Social Welfare* forelægge sin anbefaling for domstolen, som herefter tager den endelige beslutning i sagen. En domstols afgørelse i en adoptionssag er dog ugyldig, såfremt domstolen ikke baserer sin afgørelse på *Department of Social Welfare's* undersøgelser og anbefaling. Domstolen kan være enten *High Court*, *Circuit Court* eller *Family Tribunal*. Amadu og Walier forklarede, at *Family Tribunal* er at anse som en domstol. Domstolens endelige afgørelse kaldes en *Adoption Order*. Såfremt der er behov for det, kan *Department of Social Welfare* verificere enhver *Adoption Order*.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at *Children's Act* åbner mulighed for, at en person kan søge om adoption ved en *High Court*, *Circuit Court* eller ved *Family Tribunal* i det myndighedsområde, hvor ansøger bor.

Den samme lov angiver de betingelser, der skal være opfyldt, for at en adoptionsansøger kan få sin ansøgning imødekommet:

- De biologiske forældre skal give samtykke
- Adoptionen skal være til barnets bedste
- Barnet skal give samtykke, såfremt vedkommende er mindst 14 år gammel
- Ansøgeren må ikke have modtaget eller accepteret at modtage nogen form for betaling, og ingen anden person må have ydet eller accepteret at yde nogen form for betaling eller anden ydelse til ansøgeren for at adoptere med undtagelse af sådanne ydelser, som en domstol måtte have bestemt
- Domstolen kan endelig fastsætte individuelle betingelser for at godkende en adoption

Prempeh-Eck og Anku-Tsede forklarede, at det er forholdsvis usædvanligt, at der forekommer adoption i henhold til sædvaneret i Ghana. På basis af en række domstolsafgørelser vurderede Prempeh-Eck og Anku-Tsede, at den juridiske effekt af en adoption i henhold til sædvaneret er, at det adopterede barn opnår samme status, som et barn født i ægteskab. Barnets biologiske forældres rettigheder over barnet bortfalder samtidig.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede tilføjede, at det er deres opfattelse, at såfremt adoptivforældrene ønsker at få deres navne anført på barnets fødselsattest, bør de gennemgå den legale adoptionsproces som supplement til adoptionen efter sædvaneret. Indtil dette har fundet sted, vil adoptivforældrene ikke kunne få deres navne anført på fødselsattesten.

Menneskehandel

Amadu og Walier oplyste, at menneskehandel er et problem i Ghana, og at landet fungerer som et transitland for menneskehandel i hele det område af Vestafrika, der strækker sig fra Gambia i nordvest til Nigeria i sydøst. Fattigdom og uvidenhed er ofte årsagen til menneskehandel, og den er derfor meget vanskelig at bekæmpe. Imidlertid har lovgivningen en vis afskrækkende effekt, idet strafferammen for disse forbrydelser er høj. Således blev en person for nylig idømt 25 års fængsel for menneskehandel.

I de tilfælde, hvor man har mistanke om menneskehandel eller et andet kriminelt forhold, vil *Department of Social Welfare* foretage en grundig undersøgelse, hvor man blandt andet kan aflægge besøg i ansøgernes hjemegn og gennemføre interviews med slægtninge og andre relevante personer. Amadu og Walier understregede, at disse undersøgelser gør det vanskeligt for menneskehandlere at gennemføre deres forehavende. Det blev atter fremhævet, at såvel den internationale som den nationale menneskehandel er et alvorligt problem i Ghana.

6. Pasudstedelse

John Kartey, Deputy Director, Finance and Administration, Ghana Immigration Service, kunne oplyse, at de ghanesiske myndigheder behandler pasansøgninger i henhold til *National Redemption Council Decree (NRCD 167)*, i daglig tale kaldet *Passport Decree*. Kartey gjorde opmærksom på, at ghanesiske pas ikke udstedes af Ghana Immigration Service, men af det ghanesiske *Ministry of Foreign Affairs*.

Der forekommer tre typer pas i Ghana:

- Nationalitetspas
- Diplomaspas
- Tjenestepas

Herudover findes der et særligt rejsedokument kaldet ECOWAS-pas. Der er tale om et rejsedokument, som alene er gyldigt for rejser til tre medlemslande af Economic Community Of West African States (ECOWAS) i Vestafrika. Kartey fremhævede, at ECOWAS-passet ikke er et internationalt anerkendt rejsedokument, men alene et såkaldt "*treaty document*". Den danske ambassade oplyste, at ECOWAS-pas ikke er forekommet i forbindelse med ansøgninger indgivet til ambassaden.

Kartey forklarede, at enhver ghanesisk statsborger kan få udstedt nationalitetspas mod et gebyr på 100.000 Cedi. Passet er gyldigt i ti år, uanset om indehaveren er en voksen person eller mindreårig. Nyfødte børn kan også få udstedt deres eget pas.

Kartey oplyste, at en ansøger, hvis pas er bortkommet eller stjålet, mod et gebyr på 500.000 Cedi og mod forevisning af en *High Court* påstempet politianmeldelse, kan få udstedt et nyt pas.

Procedurer for pasudstedelse

Kartey oplyste, at en ansøgning om nationalitetspas skal indgives til den lokale Immigration Officer, som findes i enhver regionshovedstad i Ghana.

Kartey oplyste videre, at hvis en ansøger ikke er i besiddelse af en fødselsattest, vil en *affidavit* fra ansøgerens uddannelsesinstitution eller arbejdsgiver og påført et stempel fra *High Court*, ligeledes kunne lægges til grund som dokumentation for ansøgerens identitet.

Ansøgningsskemaet indsendes herefter til Immigration Service i Accra, som videresender det til *Ministry of Foreign Affairs*, der foretager den egentlige pasudstedelse. Når passet er udstedt, bliver det af *Ministry of Foreign Affairs* sendt til *Ghana Immigration Service* i Accra, som herefter videresender det til det regionalkontor, hvor ansøgningen oprindeligt blev indgivet.

Kartey oplyste, at han ikke var sikker på, hvorvidt der i Ghana er et nationalt pasregister og henviste i den forbindelse til *Ministry of Foreign Affairs*. Han kunne imidlertid ikke udtale sig om, hvorvidt ministeriet har et register over udstedte pas.

Akwasi Agyeman Agyare, Minister Counsellor, Embassy of the Republic of Ghana, København, har efterfølgende oplyst, at der ikke findes et centralt pasregister i Ghana.

Kartey forklarede videre, at ghanesiske statsborgere i udlandet kan få udstedt pas ved at rette henvendelse til en ghanesisk ambassade. Ved pasansøgninger indgivet ved en ambassade gælder samme dokumentationskrav som ved ansøgninger indgivet i Ghana. Såfremt ansøgningen ikke kan behandles på ambassaden, fremsendes den til *Ministry of Foreign Affairs* i Ghana, som udfærdiger passet og sender det til den ambassade, som har fremsendt ansøgningen. Kartey var ikke klar over, hvorvidt gebyret for at få et pas i udlandet var det samme som gebyret i Ghana.

Agyare oplyste, at Ghanas ambassade i København udleverer pasansøgningsskemaer, som er identiske med de, som anvendes i Ghana, og at ambassaden foretager en første undersøgelse af pasansøgerens identitet ved at kræve legitimation i form af et såkaldt "*voter ID*", et førerbevis, et betalingskort eller lignende. Agyare oplyste, at han personligt interviewer pasansøgere med det formål at fastslå, hvorvidt pasansøgeren er ghanesisk statsborger. En ghanesisk fødselsattest er ikke et dokumentkrav i forbindelse med pasansøgninger ved Ghanas ambassade i Danmark. Derimod kræver ambassaden, at ansøgninger om erstatningspas skal indeholde en dansk politirapport og en *affidavit* vedrørende tabet af passet. Ambassaden fremsender herefter pasansøgningen til *Ministry of Foreign Affairs, Passport Division* i Ghana, som undersøger, om pasansøgeren er eftersøgt for kriminalitet. Det tager mindst tre måneder at få passet udstedt af *Ministry of Foreign Affairs*, som herefter sender dette retur til ansøgeren via ambassaden. Pasansøgningensskemaet koster 140 kroner, og gebyret for passet er 1.120 kroner.

Pasudstedelse til mindreårige

Kartey oplyste, at alle ghanesiske børn under 18 år efter ansøgning underskrevet af forældrene og mod forevisning af barnets og forældrenes fødselsattester kan få udstedt nationalitetspas. Hvis barnet har en værge, skal anerkendt dokumentation for værgeforholdet medbringes. Der er ingen nedre aldersgrænse for udstedelse af pas til børn, og passet udstedes altid med en gyldighed af 10 år uanset barnets alder. Hvis barnet ikke selv kan underskrive passet, tages der fingeraftryk af tommelfingeren, eller det underskrives af en forælder eller værge.

Agyare oplyste, at børn under to år, der opholder sig i Danmark, kan indskrives i forældrenes pas. I den forbindelse skal forældrene fremlægge barnets fødselsattest og fotokopi af begge forældres pas for at dokumentere, at de er forældre til barnet. Et barn, der er ældre end to år, kan få udstedt eget pas efter den samme procedure.

Falske pas

Kartey oplyste, at myndighederne i Ghana ikke anså forfalskninger af ghanesiske pas som et problem og forklarede, at ghanesiske pas i almindelighed ikke blev anset for særlig eftertragtede. Man havde dog set enkelte eksempler på, at passider var blevet fjernet fra pas.

Agyare vurderede, at det ikke er vanskeligt at få udstedt et ghanesisk pas indeholdende falske eller ufuldstændige persondata. Baggrunden er blandt andet, at der i Ghana endnu ikke findes et nationalt identitetsregister, og at der heller ikke findes et centralt pasregister. Som eksempel på hvilke problemer dette medfører nævnte Agyare, at han selv uden problemer vil kunne få udstedt flere pas indeholdende varianter af såvel sit eget navn som fødselsdato. Agyare pegede desuden på, at statsansattes lønninger er meget lave, og at der derfor også forekommer bestikkelse.

Agyare oplyste, at en del togolesere og nigerianere og personer fra andre vestafrikanske lande får udstedt ghanesiske pas ved hjælp af mellemænd også kaldet "*passport contractors*" eller "*front men*", der ved hjælp af bestikkelse får udstedt formularmæssigt ægte ghanesiske pas. Agyare var bekendt med, at disse pas bruges til at søge om Schengen-visa, og i det øjeblik den pågældende er indrejst i et Schengen-land, bortkastes passet, og den pågældende søger om asyl som f. eks. liberiansk eller sierraleonsk statsborger. Endelig oplyste Agyare, at det også via mellemænd er muligt at få udstedt formularmæssigt ægte fødselsattester indeholdende falske persondata, som kan anvendes til at få udstedt et formularmæssigt ægte ghanesisk pas.

7. Udenlandske statsborgeres mulighed for at tage ophold i Ghana på grundlag af ægteskab med ghanesiske statsborgere

Kartey kunne oplyse, at en udlænding, som er gift med en ghanesisk statsborger, kan søge om opholdstilladelse i Ghana, såfremt vedkommende kan dokumentere at være i besiddelse af minimum 500 US\$. Det blev tilføjet, at en sådan opholdstilladelse naturligvis er betinget af, at der ikke er tale om et proformaægteskab.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede oplyste, at ifølge den ghanesiske *Immigration Act, 2000 (Act 573)* har en udenlandsk statsborger, der er gift med en ghanesisk statsborger, ret til tidsbegrænset ophold i Ghana. Der er dog visse betingelser, der skal være opfyldt for at få en tidsbegrænset opholdstilladelse. Disse er:

- Vedkommende skal have opholdt sig i Ghana i en sammenhængende periode på tre år forud for indgivelse af ansøgning om tidsbegrænset opholdstilladelse
- Vedkommende må ikke være dømt for en forbrydelse, der straffes med 12 måneders fængsel eller mere
- Vedkommende skal have til hensigt at opholde sig permanent i Ghana
- Vedkommende skal være i besiddelse af en tidsbegrænset opholdstilladelse på ansøgningstidspunktet

Jane Muigai, Protection Officer og Lisa Quarshie, Associate Repatriation Officer, begge United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) i Accra, bekræftede, at en person, der har indgået ægteskab med en ghanesisk statsborger, har ret til at indrejse og tage ophold i Ghana. De vurderede tillige, at en flygtning, som indgår ægteskab med en ghanesisk statsborger, vil kunne indrejse og tage ophold i Ghana. Muigai og Quarshie pegede på, at en udenlandsk mand muligvis kan have lidt vanskeligere ved at opnå opholdstilladelse på baggrund af ægteskab med en ghanesisk kvinde end en udenlandsk kvinde, der har indgået ægteskab med en ghanesisk mand.

8. Verifikation af dokumenter

Prempeh-Eck og Anku-Tsedede bekræftede, at de har ydet advokatbistand til blandt andet den danske ambassade i Accra. De tilbød fortsat at yde bistand til blandt andet verificering af dokumenter for Udlændingestyrelsen, såfremt der måtte være behov herfor.

Amadu og Walier tilbød, at *Department of Social Welfare* vil verificere dokumenter vedrørende forældremyndighed og adoption, såfremt der er behov herfor.

9. Medicinske behandlingsmuligheder

HIV/Aids

Amadu og Walier oplyste, at medicin til behandling af HIV/AIDS er tilgængelig i Ghana, men ikke alle steder. Medicinen er næsten gratis, men adgangen til pleje i forbindelse med behandlingen er stort set ikke-eksisterende mange steder i Ghana. I hovedstaden Accra kan det være et alvorligt problem for mange HIV/AIDS-patienter, at de ikke kan modtage den nødvendige pleje. Dr. Rosalinda Hernandez, Country Officer, 3 by 5 HIV/AIDS Initiative, World Health Organization (WHO), pegede ligeledes på, at adgangen til medicinsk behandling for HIV/AIDS kan være et problem for en del mennesker i Ghana og henviste især til, at lange afstande mellem behandlingsstederne kan gøre det vanskeligt for en del patienter at få adgang til behandling.

Dr. Derek Nii Armah Aryee, Country Director, Institute for HIV/AIDS, Family Health International (FHI), oplyste, at hans institut især beskæftiger sig med behandling af HIV/AIDS i Ghana. Dr. Hernandez forklarede, at WHO har FHI som partner i WHO's HIV/AIDS-programmer i Ghana, samt at FHI også er med i programmet Voluntary Counselling and Testing (VCT), som er et regeringsprogram for kontrol af HIV/AIDS.

Dr. Aryee oplyste, at 3,1% af alle ghanesere er testet HIV-positive, men at forekomsten af HIV/AIDS er mindre i landets nordlige end i syd. Der findes et nationalt HIV/AIDS-program i Ghana kaldet National Aids Control Program (NACP). Dette program står til rådighed for enhver indbygger i samtlige Ghanas 138 distrikter. En HIV-test koster 5.000 Cedis, og såfremt testen er positiv, vil vedkommende blive screenet og tilbudt behandling på et af de fem HIV/AIDS centre i landet, hvis det vurderes at være aktuelt på det pågældende tidspunkt. Centrene ligger alle i den centrale og sydlige del af landet, det vil sige i Kumasi, Akwapim South, Accra, Cape Coast, Sekondi-Takoradi. I Manya Kroba er der to centre.

Screeningen skal sikre, at enhver person, der er HIV-positiv, vil få adgang til behandling. Behandlingen koster som udgangspunkt mellem fem og seks US\$ per måned og strækker sig over perioder på tre måneder. Det vil sige, at patienten gennemgår en kontrol hver tredje måned, og medicineringen bliver tilpasset patientens sygdomssituation. Alle fem HIV/AIDS centre har en såkaldt "first line" og en "second line" antiretroviral medicinsk behandling. Dr. Aryee henviste til det ghanesiske sundhedsministeriums retningslinjer for behandling af HIV/AIDS, som blandt andet specificerer, hvilke typer behandling en patient kan gennemgå.⁴

Dr. Aryee forklarede videre, at såfremt en patient ikke er i stand til at betale for HIV/AIDS-behandlingen, vil vedkommende alligevel have ret til behandling. Det blev tilføjet, at der imidlertid kan være en del fattige mennesker i de nordlige, vestlige og centrale dele af Ghana, som af forskellige årsager ikke har adgang til behandling, eller som ikke kender til mulighederne for dette. Nogle kan have så langt til en klinik, at de ikke gennemfører behandlingen. Andre kender måske ikke til, at de faktisk har ret til og kan modtage behandling uanset, selvom de ikke kan betale for den. Det blev endvidere tilføjet, at ikke alle lokale HIV/AIDS-klinikker følger de nationale

⁴ Republic of Ghana, Ministry of Health, *Guidelines for Antiretroviral Therapy in Ghana*, Ghana Health Service, September 2005, s. 32-33.

retningslinjer for behandling, sådan som de er fastlagt af det ghanesiske sundhedsministerium.⁵ Der er imidlertid iværksat et uddannelsesprogram for farmaceuter, læger og sygeplejersker i mange af de områder, hvor adgangen til behandling har været begrænset, og det er planen, at alle regionale hospitaler skal have et HIV/AIDS center, således at HIV/AIDS behandlingen bliver bredt ud til hele landet. Programmet blev iværksat i februar 2006 og er derfor endnu ikke fuldt udbygget.

Endelig kunne Dr. Aryee oplyse, at der findes uddannede læger i samtlige landets regionshovedstæder.

Diabetes

Diabetes Type 1

Amadu og Walier vurderede, at behandling af Diabetes Type 1 kan være et problem for en del mennesker i Ghana. Dette skyldes især to forhold. For det første er insulin relativt dyr, og for det andet er det et problem for mange mennesker, at de ikke har adgang til at opbevare insulin på køl, sådan som den skal for at bevare sin virkning. Derfor er der mange patienter, der må tage den daglige tur til et apotek eller et behandlingssted. Dette er i særlig grad et problem for de mange, der lever langt fra byer og andre steder, hvor insulin er tilgængelig.

Dr. Aryee oplyste, at han selv er diabetes-patient og derfor har personlige erfaringer med behandlingsmuligheder og tilgængeligheden af insulin i Ghana.

Dr. Aryee bekræftede, at insulin til behandling af diabetes er relativt dyr i Ghana, og for fattige mennesker kan der være tale om betydelige udgifter. Der findes ingen lokal produktion af insulin i Ghana, og det er alene de kendte insulin-mærker, der findes på markedet.

Et registreret apotek, Vicdoris Pharmaceuticals Ltd., 71 Ring Road Central, i Accra oplyste, at de fører tre forskellige slags insulin. De er alle produceret af NovoNordisk i Danmark. De tre typer er Mixtard, Insulatard og Actrapid. De forhandles i 10 ml. pakninger, hvilket vil sige, at hver pakning indeholder tusind (1.000) enheder. Den daglige dosis bestemmes af patientens sukkerniveau, og behovet kan for eksempel være på omkring tredive (30) enheder dagligt, hvilket normalt fordeles på to doser.

Apoteket oplyste endvidere, at de tre nævnte typer insulin alle koster 190.000 Cedis per pakning. Denne pris er gældende over hele Ghana, men det kan naturligvis ikke udelukkes, at der kan forekomme mindre variationer i den oplyste pris. Det blev tilføjet, at alle tre typer insulin findes på samtlige registrerede apoteker i Ghana, idet disse er forpligtiget til at have insulin på lager. Såfremt et apotek ikke har insulin, eller holdbarhedsdatoen er udløbet, er apoteket forpligtiget til at skaffe det.

Dr. Aryee forklarede, at insulin er tilgængelig på apoteker og hospitaler i samtlige større byer i Ghana. Det blev tilføjet, at stort set alle distriktshospitaler har medicinen. Aryee vurderede, at 95 % af alle distrikter i Ghana har et hospital.

Amadu og Walier oplyste, at én af de ansatte i deres kontor i Department of Social Welfare er diabetes-patient. Denne patient oplyste til delegationen, at han dagligt har behov for to doser

⁵ Republic of Ghana, Ministry of Health, *Guidelines for Antiretroviral Therapy in Ghana*, Ghana Health Service, September 2005.

insulin, som hver koster 150.000 Cedis. Denne patient havde dog ikke råd til at betale for to doser insulin dagligt og udtrykte derfor bekymring for sit helbred. Det blev oplyst af patienten, at den daglige udgift på 150.000 Cedis til insulin svarer til hans dagløn.

Det bemærkes, at medarbejderens oplysninger overraskede Amadu noget. Amadu ville medgive, at insulin er relativt dyr i Ghana, men at medarbejderens udgifter var af den nævnte størrelse kom helt bag på hende.

Dr. Aryee afviste på det bestemteste, at en diabetes-patient i Ghana kan have udgifter til insulin på mellem 150.000 og 300.000 Cedis per dag. Udgifter af en sådan størrelsesorden vil normalt dække omkring en måneds behov for insulin. Dette stemmer overens med apotekets oplysninger om, at en 10 ml. pakning insulin, hvilket vil sige tusind (1.000) enheder, kan dække en måneds normalt forbrug på cirka tredive (30) enheder dagligt.

Diabetes Type 2

Dr. Aryee oplyste, at sygdommen Diabetes Type 2 kan behandles med tabletter. Det betyder, at medicinen ikke skal opbevares på køl, sådan som insulin skal for at bevare sin effekt. Der findes to mærker af tabletter i Ghana. Det er henholdsvis Denicmetformin/Glucophage, hvis virksomme stof er metformin, og Diaonic, hvis virksomme stof er glibenclamide. Tabletterne er tilgængelige over hele landet, hvilket vil sige i alle distrikter.

Dr. Aryee oplyste, at han som Diabetes-patient selv bruger omkring 1.500 og 2.000 Cedis per dag til medicin. Apoteket Vicdoris Pharmaceuticals Ltd. oplyste, at Denicmetformin/Glucophage koster 1.900 Cedis per tablet, mens det lokalt fremstillede produkt Diaonic koster 150 Cedis per tablet. Apoteket oplyste, at denne pris er gældende over hele Ghana, samt at medicinen findes på alle registrerede apoteker i hele landet.

Tuberkulose

Amadu og Dr. Aryee oplyste begge, at tuberkulose-medicin er tilgængelig overalt i Ghana, og at medicinen er gratis.

10. Risiko for dobbeltstraf

Dadzie forklarede, at der ikke findes nogen lov i Ghana, der giver mulighed for at straffe en ghanesisk statsborger for en forbrydelse begået i udlandet. Der har været en sag i medierne om en ghanesisk statsborger, som efter at have udstået en del af sin straf i udlandet, var blevet sendt tilbage til Ghana med henblik på at afsone resten af sin fængselsstraf i hjemlandet. Dadzie vurderede, at denne sag ikke er et spørgsmål om dobbeltstraf, men at sagen må dreje sig om en aftale mellem udenlandske og ghanesiske myndigheder om afsoning af reststraf i hjemlandet.

Dadzie fremhævede, at det ikke kan komme på tale, at en person, der er dømt og straffet i udlandet, vil risikere dobbeltstraf ved hjemkomsten til Ghana, og det uanset hvilken forbrydelse vedkommende måtte have begået i udlandet. CHRAJ havde ingen oplysninger om, at nogen ghanesisk statsborger nogensinde er blevet udsat for dobbeltstraf.

Prempeh-Eck og Anku-Tsede bekræftede, at den ghanesiske straffelov sikrer, at en person ikke kan straffes to gange for den samme forbrydelse. Ydermere oplyste Prempeh-Eck og Anku-Tsede, at en person, der har afsonet sin straf i udlandet, ikke kan straffes for den samme forseelse ved en tilbagevenden til Ghana.

11. Risiko for refoulement

Muigai og Quarshie oplyste, at regeringen i Ghana generelt tiltræder princippet om non-refoulement. Imidlertid er der et enkelt eksempel på, at ghanesisk politi efter pres fra togolesisk politi har udleveret en togolesisk flygtning i Ghana til myndighederne i Togo.

Desuden har myndighederne i Ghana tilbageholdt et antal sudanesiske flygtninge fra Darfur, efter de i første omgang havde opnået asyl i landet. Denne flygtningegruppe bestod fortrinsvis af yngre mænd. Flygtningene var tilbageholdt i cirka fire måneder, angiveligt af sikkerhedshensyn. Efter løsladelsen blev flygtningene imidlertid ikke udvist af Ghana, og de opholder sig nu under UNHCR's beskyttelse i en flygtningelejr tæt på grænsen til Elfenbenskysten.

Dadzie kunne oplyse, at CHRAJ havde planlagt at interviewe de sudanesiske flygtninge, mens de endnu opholdt sig i fængslet i Accra. Imidlertid var de tilbageholdte blevet overført til den allerede etablerede flygtningelejr Krisan Settlement i Ghanas Western Region. Dadzie konkluderede, at da CHRAJ ikke har modtaget nogen klager fra flygtninge, skyldes det, at disse er blevet behørigt registreret af UNHCR og anerkendt som flygtninge af myndighederne i Ghana.

CHRAJ har ikke kendskab til, at flygtninge i Ghana har været udsat for refoulement. Det blev tilføjet af Dadzie, at enhver flygtning i Ghana altid har mulighed for at søge beskyttelse hos UNHCR, ligesom en flygtning altid vil kunne søge beskyttelse hos CHRAJ. Dadzie fremhævede, at såfremt en flygtning i Ghana skulle vise sig at være i risiko for refoulement, og CHRAJ blev opmærksom herpå, ville CHRAJ intervenere i sagen.

Muigai og Quarshie gentog, at myndighederne i Ghana generelt respekterer *non-refoulement* princippet, og det blev understreget, at regeringen ikke står bag refoulement af flygtninge i Ghana. Der opholder sig omkring 20.000 flygtninge i Ghana, hvoraf de 4.000 er togolesiske flygtninge, som endnu ikke er returneret til Togo. Muigai og Quarshie udtrykte en vis bekymring for, at der kunne være risiko for, at nogle af disse kunne risikere refoulement, idet de togolesiske myndigheder ved flere lejligheder har lagt pres på myndighederne i Ghana for at få togolesiske flygtninge til at vende hjem. Regeringen i Togo agiterer for, at togolesiske flygtninge i udlandet kan vende hjem uden risiko for overgreb.

Muigai og Quarshie forklarede, at UNHCR ikke har mulighed for systematisk at undersøge, om der rent faktisk sker refoulement i Ghana. UNHCR har dog ikke konkrete eksempler på, at der er sket refoulement af udenlandske statsborgere i Ghana bortset fra det ene eksempel med en togolesisk flygtning. Muigai og Quarshie tilføjede, at der ikke er noget, der peger på, at der er risiko for refoulement eller, at det finder sted i det hele taget.

Konsulterede personer

Agyapon-Ntrah, Exonam Aku, Deputy Registrar of Births and Deaths, Births and Deaths Registry, Accra.

Agyare, Akwasi Agyeman, Minister Counsellor, Embassy of the Republic of Ghana, Copenhagen.

Amadu, Mary Imelda, Director of Social Welfare, Department of Social Welfare, Accra.

Ankrah, Samuel Pedro, Registrar of Births and Deaths, Births and Deaths Registry, Accra.

Anku-Tsedee, Victor Y., Senior Associate, Legal Consultancy Services (JLD), Accra.

Aryee, Derek, Dr., Country Director, Institute for HIV/AIDS, Family Health International (FHI), Accra.

Dadzie, Chris, Director of Public Education and Anti-Corruption, Commission on Human Rights and Administrative Justice (CHRAJ), Accra.

Hernandez, Rosalinda, Dr., Country Officer, 3 by 5 HIV/AIDS Initiative, World Health Organization (WHO), Accra.

Kartey, John, Deputy Director, Finance and Administration, Ghana Immigration Service.

Kuma, Edna Leslie, Director, African Women Lawyers Association (AWLA), Accra.

Muigai, Jane, Protection Officer, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Accra.

Pedersen, Flemming Bjørk, Ambassador, Royal Danish Embassy, Accra.

Prempeh-Eck, Kwasi, Senior Associate, Legal Consultancy Services (JLD), Accra.

Quarshie, Lisa, Associate Repatriation Officer, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Accra.

Tettey, E.A., Registrar of Marriage, Accra Metropolitan Assembly, Accra.

Tufuor, J.A., Deputy Director – Admin, Accra Metropolitan Assembly, Accra.

Walier, Stanislaus N., Deputy Director of Community Care Programme, Department of Social Welfare, Accra

Anvendte forkortelser

AWLA – African Women Lawyers Association

CHRAJ – Commission on Human Rights and Administrative Justice

ECOWAS – Economic Community Of West African States

JLD – Legal Consultancy Services

UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees

WHO – World Health Organization

NACP – National Aids Control Program

Bilagsfortegnelse

Bilag 1: Terms of Reference for fact-finding mission to Ghana

Bilag 2: Kort over Ghana

Bilag 1: Terms of Reference for fact-finding mission to Ghana

- Family law – documentation and certificates
 - Birth and death
 - Marriage
 - Divorce
 - Child custody (married and un-married)
 - Transfer of child custody
 - Adoption
- Can a person residing in Denmark obtain residence permit in applicants home country on the basis of a contracted marriage?
- Verification of documents
 - Confidential judicial sources (in cases with protection needs)
 - Local authorities (in cases with no protection needs)
- Medical treatment
 - HIV/AIDS
- Procedures for the issuing of passports
 - Issuing authorities and procedures
 - Types of passports
 - Required documents for obtaining passport
 - Falsification and/or bribery
- Double jeopardy
- Risk of *refoulement*

Bilag 2: Kort over Ghana

